

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Tilvís: LHG/122/9.6/HH/sig
23. apríl 2002

Umsögn Landhelgisgæslu Íslands um tillögu til þingsályktunar um úttekt á skipulagi sjóbjörgunarmála.

Sjóslys eru eins og fram kemur í þingsályktunartillögunni enn algeng þrátt fyrir margs konar öryggisbúnað. Fyrir því eru margvíslegar ástæður og margar þeirra eru ekki nefndar þegar sjóslys verða. Mistök hafa átt sér stað við stjórnun báta/skipa sem fólk veigrar sér við að nefna þegar menn hafa látið lífið í sjóslysum. Einnig kemur fyrir að björgunar- eða öryggisbúnaður er ekki í lagi, þótt hann sé til staðar.

Landhelgisgæslan rekur stjórnstöð sem er sambyggð sjóbjörgunarstjórnstöð og fjarskiptastöð fyrir varðskip og gæslulöftför, auk þess að vera fjareftirlits- og fiskveiðieftirlitsstöð. Stöðin er tengiliður við varnarliðið á Keflavíkurflugvelli samkvæmt milliríkjasamningi um samstarf Landhelgisgæslunnar og varnarliðsins, m.a. vegna leitar og björgunar. Einnig er í gildi samningur við Danska sjóherinn um samvinnu á sviði leitar og björgunar. Stjórnstöðin er búin fjölbreyttum búnaði til fjarskipta, þ.á.m. gervihnattafjarskiptatækjum. Stjórnstöðin er þannig útbúin að hún getur starfað sjálfstætt þótt öll önnur innlend fjarskipta- og orkuvirki verði óvirk. Tölvukerfi eru notuð til fjarskipta, fjareftirlits og til útreikninga á reki, leitarsvæðum og leitarferlum björgunareininga.

Í dag hefur stjórnstöð Landhelgisgæslunnar fjareftirlit með íslenskum fiskiskipum sem veiða á alþjóðlegum hafsvæðum utan fiskveiðilögsögu Íslands og í fiskveiðilögsögum annarra ríkja. Einnig ber erlendum fiskiskipum að tilkynna sig til Landhelgisgæslunnar þegar þau eru að veiðum eða á siglingu innan efnahagslögsögu Íslands, auk þess sem tekið er við sjálfvirkum staðsetningum skipa frá Noregi, Grænlandi og Rússlandi þegar skip þessara þjóða eru innan Íslenskrar lögsögu. Landhelgisgæslan sem fjareftirlitsstöð og eftirlitsaðili með fiskveiðum tekur einnig við staðsetningum skipa utan fiskveiðilögsögunnar samkvæmt alþjóðasamningum, sbr. NEAFC. Þá er stjórnstöðin móttökuaðili fyrir tilkynningar skipa um komu til landsins samkvæmt Schengen og vegna hafnarkomu erlendra fiskiskipa. Landhelgisgæslan er því í raun að reka vakstöð fyrir sjófarendur á hafsvæðinu umhverfis Ísland.

Önnur skip og bátar eru í eftirliti hjá Tilkynningarskyldu íslenskra skipa sem Slysavarnarfélagið Landsbjörg rekur. Þegar skip, sem ekki eru í fjareftirliti hjá Landhelgisgæslunni eru í hættu stödd á hafi úti, þarf Landhelgisgæslan að fá upplýsingar frá Tilkynningarskyldunni um staðsetningu skipa á svæðinu auk annarra upplýsinga. Samskipti og upplýsingar eru því ekki á einum og sama staðnum og getur skapað tafir og misskipling við björgunaraðgerðir.

Á björgunarráðstefnu sem haldin var í Reykjavík 22. mars sl. undir kjörorðinu „Ný tækni - aukið öryggi“ kom í ljós að flestir ræðumanna voru sammála um að sameina ætti sjóbjörgunarstjórnstöð Landhelgisgæslunnar og Tilkynningarskylduna /sjóbjörgunarmiðstöð Slysavarnarfélagsins Landsbjargar til að auðvelda björgunar-aðgerðir. Hins vegar eru deildar meiningar um hvort hafa á eina björgunarmiðstöð, bæði fyrir sjó og land. Það ber þó að hafa í huga að leit og björgun á sjó er í eðli sínu ólík leit og björgun á landi, auk þess sem varasamt er að hafa alla björgunarstarfsemi á einum og sama staðnum.

Landhelgisgæslan telur að fjöldamörg rök mæli með því að stjórn leitar og björgunar á hafinu og við ströndina verði alfarið í höndum Landhelgisgæslunnar. Ástæðan er sú sérþekking og reynsla sem stofnunin býr yfir og góður tækjabúnaður, auk þess sem að í stjórnstöð Landhelgisgæslunnar eru víðtækar upplýsingar um skipaferðir á hafinu. Landhelgisgæslan telur að ekki sé hægt að skilja stjórnstöðina frá stofnuninni þar sem hún gegnir fjölbættum verkefnum sem Landhelgisgæslan ber ábyrgð á auk sjóbjörgunar.

Þær hugmyndir sem Landhelgisgæslan hefur orðið vör við varðandi eina stjórnstöð fyrir sjó og land, byggjast á því að ein stjórnstöð yrði nokkurs konar samhæfingarstöð en aðrar stöðvar yrðu svokallaðar vaktstöðvar. Þetta hefur það í för með sér að skapaður er enn einn milliliðurinn í stað þess að koma því þannig fyrir að einn og sami aðilinn taki á móti neyðarköllum og bregðist við þeim. Að fenginni reynslu er því vandséð hvernig slík samhæfingarstöð getur bætt ástand björgunarmála á hafinu með tilheyrandi töfum, en reikna má með að slík stöð væri farin að starfa innan einnar klst. frá útkalli. Landhelgisgæslan telur ekki heppilegt að hafa eina björgunarmiðstöð fyrir sjó og land.

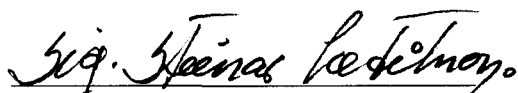
Landhelgisgæslan leggur enn til að Tilkynningarskyldan/sjóbjörgunarmiðstöð Slysavarnarfélagsins Landsbjargar verði sameinuð sjóbjörgunarstjórnstöð Landhelgisgæslunnar og þar með verði sköpuð ein mjög öflug sjóbjörgunarstjórnstöð sem hefur allar upplýsingar á einum stað og alla stjórn á björgunaraðgerðum á sjó. Með þessu móti væri hægt að bregðast á skjótari og öruggari hátt við neyðarköllum. Þetta myndi auk þess hafa sparnað í för með sér, sem Landhelgisgæslan hefur þegar gert grein fyrir í greinargerð til dómsmálaraúneytisins.

Rétt er að varpa því fram hvort hlustun á neyðarrásum sem nú fer fram í strandstöðvum Landssímans, eigi heima inni í sjóbjörgunarstjórnstöð Landhelgisgæslu, þar sem jafnframt væri rekin tilkynningaskylda vegna öryggis sófarenta sem og fjareftirlit vegna fiskveiðistjórnunar. Slík neyðarhlustun mundi stytta boðleiðir og auka öryggi sjófarenda.

Landhelgisgæslan telur mjög mikilvægt að öll skip verði búin svokölluðum frífljóttandi neyðarbaujum. Þessar baujur senda neyðarboð á sjálfvirkan hátt með einkenni skipsins til gervihnatta sem senda boðin tafarlaust til björgunarstjórnstöðvar Landhelgisgæslunnar. Það myndi auka öryggi til muna því að komið hefur í ljós að á neyðarstundu geta aðstæður valdið því að ekki er hægt að senda út neyðarskeyti. Það er að mati Landhelgisgæslunnar heldur ekki fullnægjandi að neyðarboð berist í formi þess að engin boð berist og þá sé álitid að um neyðarboð sé að ræða.

Framangreindar tillögur Landhelgisgæslunnar fela í sér að stofnunin telur nauðsynlegt að gera úttekt á skipulagi sjóbjörgunarmála með það að markmiði að auðvelda og hraða björgunaraðgerðum þegar slys hafa orðið eins og þingsályktunartillagan mælir fyrir um. Landhelgisgæslan er samkvæmt því hlynt þingsályktunartillögunni.

F.h. forstjóra Landhelgisgæslu Íslands

Sigurður Steinar Ketilsson
yfirm gæsluframkvæmda